

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania C. S.

przeciwko Zakładowi Emerytalno-Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 13 lutego 2024 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 29 czerwca 2022 r., sygn. akt III AUa 411/21,

1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z 25 czerwca 2021 r., VI U 611/20 w punkcie I w ten sposób, że wysokość emerytury policyjnej C. S. ustala się z pominięciem art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony

Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 2023 r. poz. 1280 ze zm.), natomiast wysokość renty policyjnej ustala się z pominięciem art. 22a tej ustawy;

2. oddala skargę w pozostałym zakresie; 3. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98(1) par. 1 k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym i apelacyjnym.

Bohdan Bieniek Jolanta Frańczak Dawid Miąsik

UZASADNIENIE

Decyzjami z 10 czerwca 2017 r. Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (organ rentowy) z urzędu, po uzyskaniu z Instytutu Pamięci Narodowej (IPN) informacji o przebiegu służby C. S. (ubezpieczony) z dnia 3 kwietnia 2017 r., Nr [...], z której wynikało, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa od 1 września 1978 r. do 31 lipca 1990 r., o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm., dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa), ponownie ustalił dla ubezpieczonego wysokość: emerytury (decyzja znak: KRW [...]) oraz renty (decyzja znak: KRI [...]).

W odwołaniach od powyższych decyzji ubezpieczony wniósł o ich zmianę i przyznanie świadczenia emerytalnego oraz renty inwalidzkiej w dotychczasowych wysokościach. W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację przytoczoną w zaskarżonych decyzjach.

Wyrokiem z 25 czerwca 2021 r., VI U 611/20 Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że emerytura i renta C. S. nie podlegają ponownemu ustaleniu w trybie art. 15c i 22a ustawy zaopatrzeniowej w decyzji oraz zasądził od organu rentowego koszty postępowania na rzecz ubezpieczonego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony od 16 listopada 1973 r. pracował w Milicji Obywatelskiej w Wydziale do Spraw Przestępczości Gospodarczej. Specjalizował się w ujawnianiu przestępstw budowlanych. W latach 1974/1975 uczęszczał do Szkoły w P. Od 15 lutego 1975 r. do 15 maja 1975 r. odbył staż dochodzeniowy. Z dniem 9 sierpnia 1976 r. stał się funkcjonariuszem stałym. Od dnia 1 października 1976 r. pracował jako referent operacyjny Komisariatu KMMO w G. W dniu 27 kwietnia 1978 r. wniósł o przeniesienie na stanowisko referenta techniki operacyjnej Służby Bezpieczeństwa z uwagi na możliwość pracy na zmiany i tym samym umożliwienie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Od 1 grudnia 1978 r. ubezpieczony został starszym referentem Techniki Operacyjnej Samodzielnej Sekcji „[...]” SB KWMO w G. W pracy operacyjnej nie wykazywał inicjatywy i zaangażowania. W 1983 r. ukończył Szkołę [...]. W dniu 23 lipca 1990 r. ubezpieczony został pozytywnie zweryfikowany przez Komisję Kwalifikacyjną, która ustaliła, że odpowiada on wymogom przewidzianym dla funkcjonariusza i posiada kwalifikacje moralne do pełnienia służby w Policji. Ubezpieczony rozpoczął w dniu 1 sierpnia 1990 r. pracę w Policji na stanowisku młodszego asystenta w Wydziale [...] Komendy Wojewódzkiej Policji w G. Jako jedyny posiadał wówczas III klasę specjalisty szyfrowego. Od 1 października 1996 r. zatrudniony jako asystent Sekcji [...] Wydziału [...] KWP Policji w G. Z dniem 16 lutego 2008 r. ubezpieczony został zwolniony ze służby w Policji. Sekcja Szyfrów, w której pracował ubezpieczony, zajmowała się kierowaniem szyfrogramów, kodogramów, telegramów na rzecz Milicji Obywatelskiej, SB, Banku i Urzędu Miasta. Praca polegała na przyjmowaniu, szyfrowaniu, kodowaniu i wysyłaniu szyfrogramów do jednostek, które nie miały łączności szyfrowej. Ubezpieczony naprawiał również sprzęt i dokonywał jego konserwacji. Skarżący znał treści dokumentów bowiem je rozszyfrowywał. Nie czytał natomiast korespondencji obywateli i nie podejmował działań związanych ze zwalczaniem opozycji.

Zweryfikowany pozytywnie podjął służbę w Policji. Orzeczeniem z dnia 26 marca 2008 r. ubezpieczony został zaliczony do III grupy inwalidów. Decyzją z dnia 4 kwietnia 2008 r. ubezpieczony nabył prawo do emerytury policyjnej. Decyzją z dnia 5 maja 2008 r. skarżący nabył prawo do policyjnej renty inwalidzkiej.

W informacji z dnia 3 kwietnia 2017 r., Nr [...], Instytut Pamięci Narodowej wskazał, że ubezpieczony od 1 września 1978 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Decyzją z dnia 10 czerwca 2017 r., znak KRI [...], Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie ustalił wysokość renty inwalidzkiej ubezpieczonego. Podstawa wymiaru świadczenia została ustalona na kwotę 6.067,67 zł. Renta inwalidzka z tytułu zaliczenia do III grupy stanowi 0,00% podstawy wymiaru. Ustalona wysokość świadczenia została podwyższona do kwoty 750,00 zł. Decyzją z dnia 10 czerwca 2017 r., znak KRW [...], Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie ustalił wysokość emerytury ubezpieczonego. Podstawa wymiaru świadczenia wyniosła 5.997,82 zł. Od dnia 1 października 2017 r. emerytura skarżącego wraz z przysługującymi wzrostami i dodatkami wynosi 2.069.02 zł.

Uznając odwołanie za zasadne w powyższych okolicznościach faktycznych, Sąd pierwszej instancji uwzględnił, że ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270, dalej jako ustawa zmieniająca) jest sprzeczna z Konstytucją RP, Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Traktatem o Unii Europejskiej oraz Kartą Praw Podstawowych. Dlatego Sąd pierwszej instancji przyjął, że może pominąć jej przepisy w ramach bezpośredniego stosowania Konstytucji RP. Sąd Okręgowy podniósł, że tzw. druga ustawa dezubekizacyjna doprowadziła do kolejnego rozliczenia się przez państwo z osobami służącymi totalitarnemu państwu, co budzi wątpliwości bowiem takie osoby przeszły już procedurę obniżenia świadczenia emerytalnego z uwagi na wykonywanie służby

w organach bezpieczeństwa państwa, a obecnie ten sam okres jego służby stał się podstawą do ponownego obniżenia i to do poziomu minimalnego emerytury i renty inwalidzkiej.

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie ujawnił dowodów przestępczej działalności ubezpieczonego. Organ rentowy nie dokonał oceny jego indywidualnych czynów „poprzez ich weryfikację pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka, które służyłyby reżimowi komunistycznemu”. Zdaniem sądu pierwszej instancji ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie tak prawa do emerytury policyjnej czy renty inwalidzkiej jak i wysokości tych świadczeń oraz odpowiedniej kwalifikacji prawnej ustalonych faktów. Sama służba w określonym organie bezpieczeństwa państwa nie może być uznana za jedyne kryterium wpływające na wysokość emerytalnych lub rentowych uprawnień, jeżeli w konkretnej sprawie nie ujawniono dowodów działalności ubezpieczonego skierowanej przeciwko podstawowym wolnościom i prawom człowieka, którą ustawa zmieniająca przyjmuje w stosunku do każdego zatrudnionego w służbach bezpieczeństwa państwa poprzez definiowanie służby jako wykonywanej na rzecz totalitarnego państwa (art. 13b ustawy zaopatrzeniowej).

Następnie Sąd Okręgowy uznał, że przy rekonstrukcji terminu „państwo totalitarne” pomocne jest orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego. W jego wypowiedziach ukształtował się pogląd, że „państwo totalitarne” ma z punktu widzenia współczesnej aksjologii (zob. art. 2 Konstytucji RP) jednoznacznie pejoratywne znaczenie, co oznacza, że charakter taki ma również „służba na rzecz” takiego państwa. Nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie ze zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację

specyficznych - z punktu widzenia podstaw ustrojowych - zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego (por. wyroki z 12 grudnia 2019 r., I OSK 1631/19 i I OSK 1711/19; z 13 grudnia 2019 r., I OSK 1569/19 i I OSK 1464/19).

Odnosząc powyższe zapatrywania do niniejszej sprawy Sąd Okręgowy zaznaczył, że poza sporem było, iż w spornym okresie ubezpieczony był zatrudniony w Milicji Obywatelskiej, a następnie w Sekcji „[...]” Służby Bezpieczeństwa. Z akt IPN nie wynika, aby działalność ubezpieczonego w okresie służby w Milicji Obywatelskiej, a następnie w Sekcji „[...]” Służby Bezpieczeństwa polegała na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów czy jakimkolwiek łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli. Jego praca polegała na przyjmowaniu, szyfrowaniu, kodowaniu i wysyłaniu szyfrogramów do jednostek, które nie miały łączności szyfrowej. Ubezpieczony naprawiał również sprzęt i dokonywał jego konserwacji. Skarżący znał treści dokumentów bowiem je rozszyfrowywał. Należało to do jego obowiązków służbowych. Nie czytał jednak korespondencji obywateli i nie podejmował działań związanych z opozycją. Ubezpieczony wykonywał wyłącznie prace techniczne związane z zakresem swoich obowiązków. Nie podejmował działań związanych ze zwalczaniem opozycji. Nie przeciwdziałał opozycji, nie wykraczał poza czynności służbowe. Nie brał udziału w zorganizowanych lub indywidualnych aktach wymierzonych w opozycję lub ugrupowania. Ubezpieczony nie przekroczył nigdy swoich uprawnień służbowych na szkodę dla życia, czci i godności obywateli. Brak jest dowodów, by wpłynęła jakakolwiek skarga na ubezpieczonego dotycząca naruszenia przez niego nietykalności osobistej, poszanowania prawa do zdrowia, wolności czy wolności zgromadzeń. W 1990 r. ubezpieczony stał się funkcjonariuszem Policji i rozpoczął służbę w Policji, aż do czasu przejścia na emeryturę. Został pozytywnie zweryfikowany przez Komisję Kwalifikacyjną, która uznała ubezpieczonego za posiadającego kwalifikacje moralne do pełnienia służby w Policji. Skoro zaś organ rentowy nie wykazał, aby ubezpieczony dopuszczał się czynów naruszających podstawowe prawa i wolności człowieka, to samo pełnienie służby w jednostce takiej jak Wydział Łączności, nie uzasadniało stwierdzenia, że pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu pierwszej instancji apelacją w całości, zarzucając uchybienia w zakresie wyjaśnienia podstawy prawnej i faktycznej zaskarżonego orzeczenia oraz naruszenie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej; art. 13a ust. 5, art. 13b, art. 15c ust. 1-5 i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej oraz § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2018 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Celno-Skarbowej (Dz.U. poz. 2373 z późn. zm.); art. 15c i art. 22a w związku z art. 13a ust. 5 i art. 13b ustawy zaopatrzeniowej; art. 2 ustawy zmieniającej; art. 178 ust. 1 i art. 193 Konstytucji RP.

Wyrokiem z 29 czerwca 2022 r., III AUa 411/21 Sąd Apelacyjny w Szczecinie uznał apelację organu rentowego za zasadną i zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołania ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko organu rentowego, że przepisy ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą są częścią obowiązującego porządku prawnego, a w związku z tym wiążą nie tylko organ emerytalny, ale również sąd rozpoznający sprawę. Zatem nie mogą być przedmiotem dowolnego interpretowania czy pomijania przez sądy rozpoznające odwołania od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA.

Zdaniem Sądu odwoławczego najistotniejszym ustaleniem, jakie w niniejszej sprawie poczynić musiał Sąd pierwszej instancji, było zweryfikowanie, czy w przypadku ubezpieczonego spełniona została przesłanka „służby na rzecz totalitarnego państwa” - w zakresie, w jakim to pojęcie definiuje ustawa nowelizująca. Wprowadzony do ustawy zaopatrzeniowej art. 13b, wymienia jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe, jako instytucje, w których służba nosi cechy służby na rzecz totalitarnego państwa. W niniejszej sprawie bezspornym było, że ubezpieczony z dniem 1 września 1978 r. został przeniesiony na swój wniosek do Samodzielnej Sekcji „[...]” na stanowisko starszego referenta techniki operacyjnej Służby

Bezpieczeństwa i służbę tę pełnił nieprzerwanie do 31 lipca 1990 r. We wniosku personalnym z dnia 18 stycznia 1980 r. wskazano, że C. S. „Powierzone obowiązki starszego referenta TO wykonuje dokładnie z poczuciem pełnej odpowiedzialności. Za właściwą postawę i sumienną pracę wielokrotnie był nagradzany premiami pieniężnymi, a także był awansowany na kolejne wyższe stopnie służbowe. Strona moralna bez zastrzeżeń. Członek egzekutywy POP nr 13. Także we wniosku o nadanie stopnia milicji obywatelskiej z dnia 30 sierpnia 1980 r. określono, że ubezpieczony „jest pracownikiem obowiązkowym, sumiennym, koleżeńskim i uczynnym. Powierzone obowiązki służbowe wykonuje wyjątkowo dobrze (...) Strona moralna nie budzi zastrzeżeń. Światopogląd skryształizowany - członek PZPR. Za dobrą pracę i właściwą postawę wielokrotnie nagradzany był premiami pieniężnymi. Jest pracownikiem samodzielnym, w pełni przydatny na zajmowanym stanowisku”. Z opinii służbowej C. S. jako słuchacza Szkoły [...] SB przy WSO w L. (specjalność: techniczno-operacyjna) za okres od 10 października 1982 r. do 30 czerwca 1983 r. wynika, że „(...) rozkazy i polecenia przełożonych wykonywał bez zastrzeżeń odnosząc się do nich z pełnym zrozumieniem. (...) Aktywnie uczestniczył w zleconych Szkole zabezpieczeniach operacyjnych imprez a także wiele czasu poświęcił na pracę społeczną wykonywaną na rzecz Szkoły i kompanii. (...) Trafnie ocenia aktualne problemy społeczno - gospodarcze i rzeczowo je interpretuje”.

Przy takiej treści akt osobowych, z mocy art. 15c i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej, już na tej tylko podstawie zasadnym było wyeliminowanie ze świadczeń ubezpieczonego wskazanych okresów służby oraz limitowanie ich wysokości. Zdaniem Sądu Apelacyjnego art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zawiera definicję legalną pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, odnosząc ją właśnie do służby w wymienionych w przepisie jednostkach we wskazanym tam okresie. Brak zatem podstaw do odwoływania się w tym przypadku do słownikowego znaczenia przedmiotowej frazy, czy tym bardziej - sięgania po wykładnię systemową lub celowościową, których zastosowanie jest uprawnione co do zasady w sytuacjach, gdy wykładnia leksykalna pozostawia wątpliwości co do sposobu zastosowania normy prawnej. Sąd odwoławczy nie podzielił zapatrywań prawnych sformułowanych w uchwale Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r., III UZP 1/20, ponieważ nie mają one odzwierciedlenia w założeniach przyświecających prawodawcy. W uzasadnieniu

projektu ustawy wskazano, że ograniczenie przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa (...) jest konieczne ponieważ nie zasługują one na ochronę prawną przede wszystkim ze względu na powszechne poczucie naruszenia w tym zakresie zasady sprawiedliwości społecznej. W uzasadnieniu projektu wskazano, że jako przywilej należy rozumieć ustalenie świadczeń emerytalnych i rentowych na zasadach znacznie korzystniejszych, wynikających z ustawy zaopatrzeniowej w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent zdecydowanej większości obywateli na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jako podstawa wymiaru emerytury lub renty (mundurowej) przyjmowane jest uposażenie należne na ostatnio zajmowanym stanowisku, zaś kwota emerytury lub renty inwalidzkiej może stanowić nawet 80% (emerytura) lub 90% (renta inwalidzka) tego uposażenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego nieuprawnione było twierdzenie o konieczności odkodowania pełnej treści pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, poprzez indywidualizowanie charakteru tej służby. W istocie bowiem taka wykładnia sprowadza się do stworzenia nowej normy prawnej, niezgodnej z wolą wyrażoną przez ustawodawcę.

Sąd Apelacyjny - odmiennie niż Sąd pierwszej instancji - uznał, że sporna legislacja (art. 15c i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej) nie stanowi naruszenia powszechnej zasady równości lub proporcjonalności świadczeń uzyskiwanych z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych przez osoby pełniące służbę na rzecz totalitarnego państwa, w porównaniu do standardów świadczeń uzyskiwanych z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego. Nadal (po wprowadzeniu zasad nowelizacją z 2009 r.) mniej korzystne jest uregulowanie uprawnień emerytalno-rentowych ofiar systemu represji politycznych stosowanych przez organy bezpieczeństwa państwa totalitarnego, którym wprawdzie okresy uwięzienia z przyczyn politycznych uwzględnia się jako składkowe okresy ubezpieczenia, ale z „zerową” podstawą wymiaru świadczeń za konkretne lata (okresy) pozbawienia wolności z przyczyn politycznych wobec nieuzyskiwania podlegającego obowiązkowi składkowemu dochodu wskutek poddania ich bezprawnym represjom politycznym ze strony tzw. aparatu bezpieczeństwa. Zatem, obecne przyjęcie „zerowego” wskaźnika podstawy wymiaru (z ostatniego, w normalnym biegu zdarzeń najwyższego uposażenia przysługującego na zajmowanym stanowisku służbowym) za okresy

świadomej służby na rzecz totalitarnego państwa tj. w organach bezpieczeństwa państwa stosujących totalitarną przemoc polityczną, represje polityczne, jest społecznie sprawiedliwe. Dlatego zdaniem Sądu Apelacyjnego jednoznacznie krytycznie należy ocenić powoływanie się Sądu Okręgowego na jakiekolwiek argumenty zmierzające do utrzymania przywilejów nabytych z tytułu lub w związku z uczestnictwem w systemie zniewolenia i stosowania represji politycznych przez służby niebezpieczeństwa państwa komunistyczno-totalitarnego przez świadomych swej służby funkcjonariuszy.

Sąd Apelacyjny wziął również pod uwagę, że w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 czerwca 2021 r., P 10/20, stwierdzono, że art. 22a ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...], jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Powyższy wyrok dotyczył policyjnej renty inwalidzkiej, w uzasadnieniu Trybunał zwrócił uwagę na istotne kwestie ogólne, rzutujące na ocenę zasadności odwołań byłych funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa od decyzji obniżających wysokość nabytych przez nich świadczeń. W ocenie Trybunału, ustawodawca, pozostając w zgodzie z systemem konstytucyjnych wartości, był uprawniony, pomimo znacznego upływu czasu od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, do wprowadzenia kolejnej regulacji obniżającej - w racjonalnie miarkowany sposób - świadczenia rentowe za okres służby na rzecz totalitarnego państwa. Podniesiono również m.in., że standard konstytucyjny jest w tym obszarze wyznaczany przez powszechny system emerytalno-rentowy, a nie systemy preferencyjne, takie jak emerytury i renty mundurowe lub emerytury w obniżonym wieku, które nie należą do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, zagwarantowanego w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Pomimo uznania, że prawo do świadczeń nieproporcjonalnie wyższych zostało nabyte w sposób niegodziwy, ustawodawca nie pozostawił byłych funkcjonariuszy bez środków do życia, zapewniając im uposażenie na poziomie minimum socjalnego. Nie można zatem uznać, by stanowiło to nieproporcjonalną ingerencję w prawo do zabezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 31 ust. 3 zdanie drugie Konstytucji RP. Skonkludowano, że kontrolowany przepis ustawy nie pozbawia funkcjonariuszy możliwości uzyskania świadczenia, zmniejsza jedynie kwotę wypłacaną z tego tytułu do takiej, jaką pobiera znaczna liczba polskich

rencistów. Zdaniem Sądu Apelacyjnego już samo zgłoszenie gotowości do służby w tym aparacie, musiało się wiązać ze świadomością uczestniczenia w jego represyjnej działalności, a zarazem wspierania dalszego funkcjonowania reżimu totalitarnego. Sam ten fakt, niezależnie od oceny indywidualnego zaangażowania w konkretną działalność represyjną, usprawiedliwiał w przekonaniu Sądu Apelacyjnego likwidację przywilejów byłych funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa. Natomiast aktualnie byli funkcjonariusze, wiedząc, jaki jest stan archiwów a dokładniej - jakie są braki w materiałach archiwalnych wynikające z masowego niszczenia dokumentów organów bezpieczeństwa państwa przed ich przejęciem przez Instytut Pamięci Narodowej - powołują się na brak obciążających ich dowodów.

Należy też wskazać, że działania organów bezpieczeństwa państwa miały charakter systemowy. Czyny poszczególnych funkcjonariuszy, z pozoru nieszkodliwe i nieistotne, tworzyły opresyjny system, w którym dopuszczano się też czynów zbrodniczych. Z tych też powodów ustalanie indywidualnej odpowiedzialności poszczególnych funkcjonariuszy jest niecelowe, gdyż dopiero suma poszczególnych działań funkcjonariuszy tworzyła system uznany powszechnie za bezprawny. W sytuacji, gdy dokumenty organów bezpieczeństwa państwa, w szczególności na początku lat 1989-1990, były niszczone na masową skalę oraz zważywszy na fakt, że nie wszystkie przestępcze działania znalazły odzwierciedlenie w dokumentach organów, ustalanie indywidualnych przewinień funkcjonariuszy na podstawie dokumentów znajdujących się w archiwum IPN jest niemożliwe i niecelowe. Tym, co przede wszystkim przyciągało kandydatów do pracy w organach bezpieczeństwa państwa totalitarnego, były korzyści materialne i przywileje.

Sąd Apelacyjny dla dokonania oceny rzeczywistego zakresu obowiązków ubezpieczonego, za konieczne uznał przytoczenie powszechnie dostępnej w Internecie publikacji IPN (Seria: Materiały administracyjne Służby Bezpieczeństwa;, Podseria: Samodzielna Sekcja [...]) która co prawda odnosi się do innej jednostki organizacyjnej (w T.), ale ukazuje schemat i zasady jej funkcjonowania. I tak zgodnie z tą publikacją: „Samodzielna Sekcja „[...]” była odpowiedzialna za organizowanie stacji szyfrowych i funkcjonowanie całodobowej łączności szyfrowej na potrzeby KWMO/WUSW w T. i stanowisk kierowania Wojewódzkiego Komitetu Obrony.

Zajmowała się planowaniem i przygotowaniem środków szyfrowych oraz szkoleniem i doskonaleniem zawodowym pracowników stacji szyfrowych, przygotowywaniem kodów utajniających i szkoleniem osób wyznaczonych do posługiwania się nimi dla potrzeb KWMO/WUSW oraz terenowych jednostek MO, które organizowały i posiadały łączność kodową do posterunku MO włącznie, bezpieczeństwem i ochroną środków szyfrowych i kodowych w terenowych jednostkach podległych KWMO/WUSW w T., udzielaniem pomocy organizacyjno-technicznej. Ponadto sprawowała nadzór i kontrolę oraz koordynowała działalność stacji szyfrowych i łączności kodowej instytucji państwowych i społecznych działających na terenie województwa tarnowskiego.”

Gdyby zatem iść nawet tokiem rozumowania sądu pierwszej instancji, to już chociażby - mając na uwadze powyższe opracowanie - należałoby negatywnie ocenić służbę ubezpieczonego w takiej jednostce, wiedząc czym ona się zajmowała, czego jednak nie chciał dostrzec Sąd Okręgowy, bezrefleksyjnie przyjmując, że pełnienie służby w tej konkretnej jednostce, nie przesądziło, że ubezpieczony dopuścił się przestępczej działalności. Sąd ten pominął, że bezspornym w sprawie było, iż C. S. był referentem techniki operacyjnej służby bezpieczeństwa, a także słuchaczem szkoły oficerskiej SB w L., gdzie czynnie uczestniczył w operacjach zabezpieczających, więc bezspornie jego praca była służbą na rzecz państwa totalitarnego.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego złożył ubezpieczony, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia: 1) art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej polegającym na niewłaściwym zastosowaniu art. 2 Konstytucji RP, który to przepis statuuje zasadę ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadę ochrony praw słusznie nabytych świadczeń skarżącego z zastosowaniem art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej i tym samym ograniczeniu wysokości świadczeń emerytalno-rentowych nabytych przez skarżącego taktując je jako niesłusznie nabyte czym w rażący sposób zostało naruszone bezpieczeństwo prawne skarżącego; 2) art. 30 Konstytucji RP w związku

z art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej polegającym na niewłaściwym zastosowaniu art. 30 Konstytucji RP, który to przepis zakazuje władzom publicznym podejmowania działań polegających na tworzeniu sytuacji prawnych lub faktycznych odbierających jednostce poczucie godności a zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego doprowadził do tego, że doszło do ustalenia wysokości świadczeń z zastosowaniem art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej i znacznego obniżenia minimum materialnego skarżącego uniemożliwiającego możliwość samodzielnego funkcjonowania skarżącego przez co została naruszona jego godność; 3) art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej polegającym na niewłaściwym zastosowaniu art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP nakazujących równe traktowanie i niedyskryminowanie w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny przez władze publiczne obywatela a zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego doprowadził do tego, że doszło do ustalenia wysokości świadczeń skarżącego z zastosowaniem art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej i ustalenia warunków przyznania świadczeń rentowo-emerytalnych skarżącego według zasad mniej korzystnych od powszechnego systemu emerytalnego co narusza zasadę równości wobec prawa i oznacza dyskryminację; 4) art. 67 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej polegającym na niewłaściwym zastosowaniu art. 67 ust. 1 i 2 Konstytucji RP zakazującego arbitralnego obniżania świadczeń oraz ustanawiającego prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego a zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego doprowadził do tego, że doszło do ustalenia wysokości świadczeń skarżącego z zastosowaniem art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej i pozbawienia skarżącego zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego; 5) art. 13b ustawy zaopatrzeniowej przez błędną wykładnię i uznanie, że zasadnicze znaczenie dla ustalenia służby skarżącego na rzecz bliżej niesprecyzowanego państwa totalitarnego ma sam fakt pełnienia służby w określonych przez ustawę ramach czasowych na rzecz formacji wyszczególnionych w tym przepisie bez względu na to, jakie obowiązki wykonywał

skarżący, podczas gdy prawidłowa wykładnia wymaga stwierdzenia, że czynności wykonywane w ramach służby faktycznie zmierzały do umocnienia i utrzymania władzy totalitarnej; 6) art. 15c ust. 1-3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zastosowaniu art. 15c ust. 1-3 będące konsekwencją dokonania błędnej wykładni art. 13b tej ustawy, przejawiającej się w przyjęciu, że służba skarżącego do dnia 31 lipca 1990 r. była służbą na rzecz bliżej niesprecyzowanego totalitarnego państwa pomimo wykonywania czynności o czysto technicznym charakterze, zaś prawidłowa wykładnia, a co za tym idzie, również zastosowanie art. 15c ust. 1-3 wymagają stwierdzenia, że zastosowanie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej gdy bezspornym jest, iż skarżący nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa i tym samym nie zostały spełnione przesłanki do ponownego przeliczenia emerytury; 7) art. 22a w zw. z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej przez niewłaściwe zastosowanie polegające na zastosowaniu art. 22a tej ustawy zaopatrzeniowej będące konsekwencją dokonania błędnej wykładni art. 13b tej ustawy przejawiającej się w przyjęciu, że służba skarżącego do dnia 31 lipca 1990 r. była służbą na rzecz bliżej niesprecyzowanego totalitarnego państwa pomimo wykonywania czynności o czysto technicznym charakterze, z prawidłowa wykładnia, a co za tym idzie, również zastosowanie art. 22a wymagają stwierdzenia, że czynności wykonywane w ramach służby faktycznie zmierzały do umocnienia i utrzymania władzy totalitarnej a więc zastosowanie art. 22a gdy bezspornym jest, iż skarżący nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa i tym samym nie zostały spełnione przesłanki do ponownego przeliczenia renty; 8) art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 4 ustawy zaopatrzeniowej przez niewłaściwe zastosowanie polegające na zastosowaniu art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 4 tej ustawy w sytuacji, gdy ani samodzielna sekcja „[...]” Służby Bezpieczeństwa ani skarżący - nie wykonywali czynności wywiadowczych i kontrwywiadowczych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania ewentualnie uchylenie w zaskarżonego orzeczenia oraz orzeczenie co do istoty sprawy tj. zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz zasądzenie

kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego okazała się zasadna w zakresie dotyczącym zastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 15c ust. 3 oraz art. 22a ustawy zaopatrzeniowej do wyliczenia wysokości należnego mu świadczenia emerytalnego i rentowego.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego w sprawach takich jak niniejsza wypracowano następujące stanowisko w przedmiocie wykładni i stosowania przepisów ustawy zaopatrzeniowej co do kwalifikacji służby jako służby w organach totalitarnego państwa, jak i co do zawartych w tej ustawie mechanizmów korygujących wysokość emerytur (zob. np. podsumowanie w wyroku Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2024 r., III USKP 59/23, niepublikowany).

Po pierwsze, w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa" określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Dlatego w wyroku Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22 (OSNP 2023 nr 11, poz. 126) uznano, że stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej). Stąd nie można

zaaprobować stanowiska, że w każdym przypadku kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 tej ustawy jest spełnione już tylko w przypadku formalnej przynależności do wymienionych w nim służb.

Po drugie, doprecyzowując stanowisko wyrażone w uchwale III UZP 1/20, w wyroku w sprawie I USKP 40/22, wyjaśniono również, że przy dokonywaniu oceny prawnej służby z perspektywy art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, bierze się pod uwagę przede wszystkim formację, w której pełniona była służba, a także zajmowane stanowisko czy stopień służbowy oraz przebieg służby. Określenie formacji/institucji (z uwzględnieniem jednostek wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) ma istotne znaczenie z uwagi na to, że zakres i przedmiot ich działalności może *prima facie* potwierdzać, że były one bezpośrednio ukierunkowane na realizowanie charakterystycznych dla ustroju totalitarnego zadań i funkcji i takie zadania wykonywali wszyscy - bez wyjątku - funkcjonariusze służący w danej jednostce organizacyjnej, stanowiący jej strukturę, bez której niemożliwe byłoby wykonywanie przypisanych tej jednostce zadań.

Po trzecie, w wyroku Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104) wyjaśniono, że prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich "zeruje" tak zwane kwalifikowane lata służby. Drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. W odniesieniu do pierwszego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że "wyzerowanie lat służby" (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadły przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. W uzasadnieniu wyroku w sprawie II USKP 120/22, wyjaśniono, że co prawda jest to rozwiązanie "okrutne" i "nieefektywne funkcjonalnie", jednak nie pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. Zgodnie z zamysłem "wyzerowania" lat służby, każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa traktowany jest jako nieistniejący, czyli nie ma żadnego wpływu na wysokość świadczenia. Sprawia to, że im więcej takich „pustych” lat, tym wysokość świadczenia szybciej zbliża się do wysokości najniższej emerytury -

gwarantowanej przez art. 18 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. W przeciwieństwie do rozwiązania przyjętego w art. 15c ust. 3 tej ustawy, „wyzerowanie lat służby” godzi w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Dotkliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna. W rezultacie, rozwiązanie to - przez swoją proporcjonalność - wpisuje się w cel promowany przez ustawodawcę. Skutecznie obniża emerytury „osób służących na rzecz totalitarnego państwa”. Wzorzec wpisany w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej skutecznie zrównuje emerytury policyjne do, lub nawet poniżej, wysokości świadczeń pobieranych przez obywateli prześladowanych przed 1990 r. Dlatego krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, ponieważ nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorców wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza zaś jej art. 2.

Natomiast w odniesieniu do drugiego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie II USKP 120/22, przyjął, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej zawiera mechanizm swoistej „gilotyny” obniżającej wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. Obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana służbą mundurową po 1990 r.; a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP; b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP; c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP; d) narusza art. 2 Konstytucji RP. Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej (zob. też np. wyroki Sądu Najwyższego z 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, LEX nr 3563400 oraz z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23, LEX nr 3568174).

Wobec powyższych argumentów nie jest zasadne stanowisko Sądu Apelacyjnego, który w całości zgodził się z treścią decyzji organu rentowego, obniżając emeryturę ubezpieczonego na podstawie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej oraz przysługującą mu rentę na podstawie art. 22a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Nie jest również zasadne stanowisko Sądu pierwszej instancji,

zgodnie z którym nie było podstaw do zastosowania wobec ubezpieczonego art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w wyniku stwierdzenia, że wykonywane przez niego czynności w ramach Samodzielnej Sekcji „[...]” na stanowisku starszego referenta techniki operacyjnej Służby Bezpieczeństwa nie były służbą na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b powołanej wyżej ustawy.

Jak ustalono w trakcie postępowania skarżący wykonywał pracę na rzecz totalitarnego państwa w okresie służby w Samodzielnej Sekcji „[...]” Służby Bezpieczeństwa od 1 września 1978 r. do 31 lipca 1990 r. Praca ta polegała na przyjmowaniu, szyfrowaniu, kodowaniu i wysyłaniu szyfrogramów do jednostek, które nie miały łączności szyfrowej. Zgodnie z poglądami wyrażonymi w sprawie I USKP 40/22 wykonywanie takich czynności jest wystarczające do przyjęcia domniemania służby na rzecz totalitarnego państwa, ponieważ praca szyfranta w pionie służby bezpieczeństwa mieści się w pojęciu wykonywania czynności operacyjno-technicznych niezbędnych w działalności Służby Bezpieczeństwa (art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. a) ustawy zaopatrzeniowej) jako czynności bez których niemożliwe byłoby efektywne wykonywanie zadań przypisanych danej jednostce tej Służby. Usprawiedliwione w tej sytuacji jest – w myśl stanowiska przyjętego w sprawie II USKP 120/22 – zastosowanie art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej za okres pracy w Służbie Bezpieczeństwa. Niezasadny jest więc zarzut naruszenia tego przepisu samodzielnie lub w związku z innymi przepisami. Za chybione należało także uznać zarzuty obejmujące swym zakresem przepisy art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 4 ustawy zaopatrzeniowej.

Natomiast zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej przez obniżenie świadczenia ubezpieczonego do pułapu przeciętnej emerytury, w sytuacji gdy wysokość świadczenia "ponad" ten wskaźnik została wypracowana – po pierwsze - służbą po 1990 r. (w przybliżeniu 18 lat) oraz przed 1990 r. w Milicji Obywatelskiej (od 16 listopada 1973 r. - w przybliżeniu 4 lat), a zatem nie na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Zastosowanie w tej sytuacji mechanizmu z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej – zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w sprawie II USKP 120/22 i potwierdzonym w kolejnych orzeczeniach (np. wyroki Sądu Najwyższego z 30 listopada 2023 r.,

III USKP 65/23, LEX nr 3635453 i z 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, OSNP 2024 nr 1, poz. 9.; zob. także postanowienia Sądu Najwyższego z 29 listopada 2023 r., III USK 86/23, LEX nr 3632802 i z 2 sierpnia 2023 r., III USK 45/23, LEX nr 3590560) - w sposób oczywisty narusza art. 2 i art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP oraz godzi w art. 64 ust. 1-3 Konstytucji RP, a tym samym narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Redukowanie wysokości świadczenia emerytalnego, które zostało skalkulowane z tytułu służby niebędącej służbą na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Nie ma bowiem żadnego racjonalnego – z punktu widzenia zasady proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - uzasadnienia ani nie znajduje oparcia w celach ustawy. Wysokość świadczenia emerytalnego z tytułu służby w latach 1973-1978 oraz w latach 1990-2008 jest efektem wykonywania „zwykłej” pracy policyjnej, a nie przywilejem emerytalnym wynikającym z realizacji czynności kwalifikowanych przez prawodawcę jako moralnie naganne.

Analogicznie wadliwy okazał się sposób zastosowania art. 22a ustawy zaopatrzeniowej przez Sąd drugiej instancji. Przypomnieć należy, że ubezpieczony został zakwalifikowany do III grupy inwalidzkiej orzeczeniem z dnia 26 marca 2008 r. a nabycie prawa do policyjnej renty inwalidzkiej potwierdzono decyzją z dnia 5 maja 2008 r. Już sama ta korelacja czasowa pokazuje, że prawo do renty inwalidzkiej nie zostało przyznane ubezpieczonemu z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Sąd drugiej instancji nie poczynił ustaleń, by niezdolność do pracy powstała w latach służby w Samodzielnej Sekcji „[...]” SB albo była efektem służby wykonywanej w tym okresie. Ponadto, zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 3) ustawy zaopatrzeniowej wysokość renty inwalidzkiej wynosi dla inwalidów zaliczonych do III grupy 40% podstawy wymiaru. Zgodnie zaś z art. 5 ust. 1 tej ustawy, podstawę wymiaru renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne funkcjonariuszowi na ostatnio zajmowanym stanowisku. Sposób kalkulacji policyjnej renty inwalidzkiej nie ma związku z okresem służby na rzecz totalitarnego państwa. Oznacza to, że zastosowanie art. 22a ustawy zaopatrzeniowej do ubezpieczonego, który policyjną rentę inwalidzką otrzymał wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w czasie pełnienia służby w Policji (art. 19 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) albo w okolicznościach opisanych w art. 19 ust. 2 i 3 ustawy zaopatrzeniowej już po

zwolnieniu ze służby w Policji, wywołuje takie same – niekonstytucyjne – skutki jak zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej do ubezpieczonego, który wypracował prawo do emerytury policyjnej służbą w Policji lub Milicji Obywatelskiej (poza zakresem zastosowania art. 13b ustawy zaopatrzeniowej). Podsumowując, art. 22a ustawy zaopatrzeniowej nie znajduje zastosowania do obliczenia wysokości policyjnej renty inwalidzkiej, do której prawa zostały nabyte z tytułu służby w Policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił przy tym stanowiska wyrażonego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 czerwca 2021 r., P 10/20, nie traktując tego orzeczenia jako wyrok Trybunału Konstytucyjnego w rozumieniu art. 173 i art. 190 ust. 1 Konstytucji RP z uwagi na udział w składzie orzekającym osób powołanych na zajęte już stanowiska sędziowskie w sądzie konstytucyjnym. Ponadto, wypowiedź ta dotyczyła innego stanu faktycznego niż w sprawie niniejszej, w której staż rentowy wypracowano służbą w Policji i w związku ze służbą w Policji powstała niezdolność do pracy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]